

under the legal regime of martial law]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*. №9. Retrieved from: http://lsej.org.ua/9_2023/54.pdf [in Ukrainian].

4. Buhaichuk, K.L. (2017). Publichne administruvannya: teoretychni zasady ta pidkhody do vyznachennia. [Public administration: theoretical foundations and approaches to definition]. *Pravo i bezpeka*. №3. Retrieved from: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/c5dc488b-0fd6-4544-b4fc-183eb05982db/content> [in Ukrainian].

5. Busel V.T. (Ed.) (2005). Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy (z dod. i dopov.). [Large Explanatory Dictionary of the Modern Ukrainian Language (with addendums and additions)]. 1728. Retrieved from: <https://archive.org/details/velykyslovnyk/page/1096/mode/2up?view=theater&q=%D0%B7%D0%B0%D1%81%D0%B0%D0%B4%D0%B8> [in Ukrainian].

6. Shaposhnyk, A.S. (2023). Shchodo poniattia administratyvno-pravovykh zasad diialnosti prokurora v Ukraini. [Regarding the concept of administrative and legal principles of the prosecutors activities in Ukraine]. *Akademichni vizii. Vypusk 15*. Retrieved from: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/690/622> [in Ukrainian].

7. Pro oboronu Ukrainy. (1991, December 6). [On the defense of Ukraine]. *Zakon Ukrainy №1932-XII*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12#Text> [in Ukrainian].

8. Mykoliuk, A.V. (2022). Publichne upravlinnia v umovakh viiskovoho stanu: pytannia efektyvnosti. [Public administration under martial law: issues of efficiency]. *Publichne upravlinnia i administruvannya v Ukraini. Vypusk 29*. Retrieved from: <https://pag-journal.iei.od.ua/archives/2022/29-2022/8.pdf> [in Ukrainian].

9. Muzychuk, O.M., Buhaichuk, K.L. (2023). Publichne administruvannya v umovakh voiennoho stanu: pryntsyipy, osoblyvosti ta napriamky vdoskonalennia. [Public administration under martial law: principles, features and areas of improvement]. *Visnyk Kryminolohichnoi asotsiatsii Ukrainy*. №2. Retrieved from: <https://vca.univd.edu.ua/index.php/vca/article/view/66/41> [in Ukrainian].

10. Konstytutsiia Ukrainy. (1996, June 28). [Constitution of Ukraine]. *Zakon Ukrainy. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. № 30. 141. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].

11. Mizhnarodnyi pakt pro hromadianski i politychni prava. (1966, December 16). [International Covenant on Civil and Political Rights]. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text [in Ukrainian].

12. Borshchevskyi, V.V., Vasylytsia, O.B., Matvieiev, Ye.E. (2022). Publichne upravlinnia v umovakh voiennoho stanu: instytutsiini transformatsii, stratehichne planuvannya ta mekhanizmy rozvytku. [Public administration under martial law: institutional transformations, strategic planning and development mechanisms]. *Derzhava ta rehiony. Serii: Publichne upravlinnia i administruvannya*. №2. Retrieved from: http://pa.stateandregions.zp.ua/archive/2_2022/5.pdf [in Ukrainian].

13. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo okremykh pytan prokhozhenia viiskovoi sluzhby, mobilizatsii ta viiskovoho obliku. (2024, April 11). [On amendments to certain legislative acts of Ukraine regarding certain issues of military service, mobilization and military registration]. *Zakon Ukrainy №3633-IX*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3633-IX#Text> [in Ukrainian].

14. Pro zatverdzhennia Poriadku provedennia pryzovu hromadian na viiskovu sluzhbu pid chas mobilizatsii, na osoblyvyi period. (2024, May 16). [On approval of the Procedure for conscription of citizens for military service during mobilization, for a special period]. *Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy №560*. Retrieved from: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennia-poriadku-provedennia-pryzovu-hromadian-na-viiskovu-sluzhbu-pid-chas-mobilizatsii-na-osoblyvyi-period-560-160524> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 19.11.2024

УДК 351.824.1

DOI: 10.36550/2522-9230-2024-17-166-171

Полозенко Артем Валерійович,
аспірант Науково-дослідного інституту публічного права
artpol2204@gmail.com

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ЗАХИСТУ ПРАВ ОСІБ, ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ ВНАСЛІДОК ВОЄННИХ

Дослідження міжнародного досвіду захисту прав осіб, які постраждали внаслідок воєнних дій, є важливим інструментом для вдосконалення національної системи допомоги постраждалим. Збройні конфлікти залишають після себе мільйони постраждалих, які потребують негайної підтримки: від гуманітарної допомоги до довгострокової

соціальної реабілітації. Вивчення міжнародних практик дозволяє аналізувати ефективність існуючих механізмів у різних країнах, таких як: виплата компенсацій, реабілітація жертв, юридичний захист та інтеграція переміщених осіб. Це також дає змогу адаптувати передові рішення, використані в інших державах, до специфічних умов України.

Для України, яка зіткнулася з масштабною гуманітарною кризою через збройну агресію Росії, дослідження міжнародного досвіду є ключовим у формуванні стійкої системи захисту прав постраждалих. Зокрема, використання практик, які впроваджували такі країни, як Хорватія, Німеччина чи Ізраїль, допоможе ефективно вирішувати проблеми компенсацій, інтеграції внутрішньо переміщених осіб, реабілітації військових і цивільних. Міжнародний досвід сприятиме вдосконаленню законодавства, забезпеченню доступу до правосуддя та залученню ресурсів від міжнародних донорів. Для України це є шансом не лише подолати наслідки війни, але й створити національну модель, яка відповідатиме міжнародним стандартам прав людини та гуманітарного права.

Досвід Ізраїлю та Німеччини демонструє важливість чіткого законодавчого регулювання захисту прав осіб, які постраждали від воєн. Нормативно-правові акти, що забезпечують компенсації, соціальні пільги, реабілітацію та підтримку в інтеграції, є ключовими для відновлення справедливості й стабільності в суспільстві. Значна увага до медичної, психологічної та соціальної реабілітації є важливим аспектом захисту прав постраждалих. Приклад Ізраїлю та Німеччини підкреслює необхідність створення сучасних реабілітаційних центрів і програм, що сприяють поверненню постраждалих до повноцінного життя, зокрема через професійну підготовку та інтеграцію на ринок праці. Моделі захисту постраждалих осіб, реалізовані в Ізраїлі та Німеччині, є цінним прикладом для України в контексті післявоєнного відновлення. Запровадження ефективних програм компенсацій, підтримки біженців та інтеграції внутрішньо переміщених осіб дозволить покращити національну систему соціального забезпечення та відновити соціальну справедливість після завершення конфлікту.

Досвід Хорватії демонструє, що ефективне післявоєнне відновлення можливе за умов системного підходу, який включає ухвалення нормативно-правових актів, спрямованих на відбудову інфраструктури, стимулювання економіки та соціальної підтримки постраждалого населення. Виділення значних бюджетних асигнувань та залучення міжнародної допомоги сприяло швидкому відновленню житлового фонду, громадських закладів і транспортної інфраструктури. Хорватія успішно перейшла від соціалістичної до ринкової економіки, що стало важливим чинником для економічного зростання після війни. Впровадження реформ, таких як податок на додану вартість, мобілізація внутрішніх і зовнішніх інвестицій, а також фіскальна стабілізація забезпечили позитивну динаміку ВВП після завершення війни. Міжнародна фінансова підтримка, зокрема від США, ЄС, Світового банку та інших міжнародних організацій, відіграла ключову роль у післявоєнній реконструкції Хорватії. Її приклад підтверджує важливість тісної співпраці з міжнародними донорами для відновлення економіки, житлового фонду та соціальної інфраструктури, що може бути використано як модель для України у післявоєнний період.

Ключові слова: адміністративно-правовий захист, військова агресія, права осіб, публічне адміністрування, збройний конфлікт, війна, реабілітація, компенсація збитків, нормативно-правова база, міжнародні зобов'язання, національна безпека, державні органи, компаративістський метод.

Polozenko A. INTERNATIONAL EXPERIENCE OF PROTECTING THE RIGHTS OF PERSONS WHO HAVE SUFFERED AS A CONSEQUENCE OF WAR

Abstract: the study of the international experience of protecting the rights of persons who have suffered as a result of military actions is an important tool for improving the national system of assistance to victims. Armed conflicts leave behind millions of victims who need immediate support, from humanitarian aid to long-term social rehabilitation. The study of international practices allows to analyze the effectiveness of existing mechanisms in different countries, such as: payment of compensation, rehabilitation of victims, legal protection and integration of displaced persons. It also makes it possible to adapt advanced solutions used in other countries to the specific conditions of Ukraine.

For Ukraine, which faced a large-scale humanitarian crisis due to the armed aggression of Russia, the study of international experience is key in the formation of a sustainable system for the protection of the rights of victims. In particular, the use of practices implemented by countries such as Croatia, Germany, and Israel will help effectively solve the problems of compensation, integration of internally displaced persons, and military and civilian rehabilitation. International experience will contribute to the improvement of legislation, ensuring access to justice and attracting resources from international donors. For Ukraine, this is a chance not only to overcome the consequences of the war, but also to create a national model that will meet international standards of human rights and humanitarian law.

The experience of Israel and Germany demonstrates the importance of clear legal regulation of the protection of the rights of persons affected by wars. Legislation providing compensation, social benefits, rehabilitation and integration support are key to restoring justice and stability in society. Significant attention to medical, psychological and social rehabilitation is an important aspect of protecting the rights of victims. The example of Israel and Germany emphasizes the need to create modern rehabilitation centers and programs that contribute to the return of victims to a full-fledged life, in particular through professional training and integration into the labor market. The models of victim protection implemented in Israel and Germany are a valuable example for Ukraine in the context of post-war reconstruction. The introduction of effective compensation programs, refugee support and the integration of internally displaced persons will improve the national social security system and restore social justice after the end of the conflict.

The experience of Croatia demonstrates that effective post-war recovery is possible under the conditions of a systemic approach, which includes the adoption of regulatory and legal acts aimed at rebuilding infrastructure, stimulating the economy and providing social support to the affected population. The allocation of significant budget allocations and the involvement of international aid contributed to the rapid restoration of the housing stock, public institutions and transport infrastructure. Croatia successfully transitioned from a socialist to a market economy, which became an important factor in post-war economic growth. The introduction of reforms such as the value-added tax, the mobilization of domestic and foreign investments, as well as fiscal stabilization ensured positive dynamics of GDP after the end of the war. International financial support, in particular from the USA, the EU, the World Bank and other international organizations, played a key role in the post-war reconstruction of Croatia. Her example confirms the importance of close cooperation with international donors to restore the economy, housing stock and social infrastructure, which can be used as a model for Ukraine in the post-war period.

Key words: administrative and legal protection, military aggression, rights of individuals, public administration, armed conflict, war, rehabilitation, compensation for damages, legal framework, international obligations, national security, state bodies, comparativist method.

Постановка проблеми. Збройні конфлікти завжди супроводжуються численними порушеннями прав людини, що призводить до страждань мільйонів осіб, включаючи цивільне населення, біженців, внутрішньо переміщених осіб і військовополонених. Питання захисту прав таких осіб залишається надзвичайно актуальним, оскільки воєнні дії супроводжуються масовими порушеннями міжнародного гуманітарного права, випадками геноциду, воєнних злочинів та злочинів проти людяності.

Однією з ключових проблем є недосконалість механізмів реалізації існуючих норм міжнародного права, таких як Женевські конвенції, а також недостатня координація зусиль держав, міжнародних організацій і громадянського суспільства. Часто потерпілі не отримують необхідного правового, гуманітарного чи фінансового захисту через обмежений доступ до правосуддя, корупцію або нестачу ресурсів.

Іншою суттєвою проблемою є відсутність уніфікованих підходів до забезпечення компенсацій та реабілітації для постраждалих від воєн, що призводить до соціальної нерівності й несправедливості. У деяких країнах механізми допомоги біженцям і внутрішньо переміщеним особам функціонують на високому рівні (США, Канада, країни Європейського Союзу), тоді як в інших вони практично відсутні.

Крім того, загрозою залишається недосконалість процедур притягнення до відповідальності винних у воєнних злочинах. Хоча існують міжнародні трибунали та судові інституції, їхні можливості обмежені, а процеси часто є довготривалими та складними. Це ускладнює доступ постраждалих до справедливості та створює атмосферу безкарності для злочинців.

Отже, проблема полягає в необхідності вдосконалення існуючих міжнародних механізмів захисту прав постраждалих осіб, зокрема в контексті сучасних конфліктів. Аналіз міжнародного досвіду в цій сфері є важливим для розробки ефективних рішень, які можуть бути адаптовані до національних умов країн, що перебувають у стані збройного конфлікту, включаючи Україну.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. В останніх дослідженнях і публікаціях, присвячених адміністративно-правовому захисту прав дітей в умовах військової агресії, особливо виділяються роботи таких авторів, як В. Буткевич, А. Войціховський, В. Джуган, Н. Коломоєць, О. Мердова, С. Ніколайчук, І. Шуміло. Ці дослідники зробили вагомий внесок у розуміння сучасних викликів у цій сфері та можливих шляхів їх подолання.

Метою статті є дослідження міжнародного досвіду захисту прав осіб, які постраждали внаслідок воєнних.

Виклад основного матеріалу дослідження. Однією з країн, яка має досвід захисту прав осіб, які постраждали внаслідок воєнних дій є Ізраїль. Ізраїль має значний досвід у захисті прав осіб, які постраждали внаслідок воєнних дій, конфліктів та терористичних атак. Його практика базується на чіткій законодавчій основі, ефективній державній політиці та активній участі громадських і міжнародних організацій.

Ізраїль розробив низку законів, які регулюють питання захисту постраждалих осіб, забезпечують виплату компенсацій цивільним особам, які постраждали від терористичних атак або воєнних дій. Виплати охоплюють як одноразові компенсації, так і довгострокову фінансову підтримку; надає підтримку військовослужбовцям, які отримали поранення під час бойових дій, включаючи пенсії, соціальні пільги та медичну допомогу.

Варто акцентувати увагу, що Ізраїль має одну з найефективніших систем медичної реабілітації для осіб, які постраждали внаслідок воєн. Спеціалізовані медичні центри, такі як Реабілітаційний центр Левінштейн, забезпечують фізичну, психологічну та соціальну реабілітацію постраждалих. Крім того, впроваджено програми допомоги для жертв травм, отриманих унаслідок терористичних атак, із залученням державних і приватних медичних установ.

Міноборони Ізраїлю тісно співпрацює із Відомством національного страхування, яке відповідальне за соціальну політику. Міноборони тісно співпрацює із Відомством національного страхування, яке відповідальне за соціальну політику. Крім грошової допомоги, Відомство національного страхування надає послуги з реабілітації та професійної підготовки для людей з інвалідністю, вдов та постраждалих від ворожих дій, послуги з догляду та консультації для людей похилого віку. Відомство національного страхування також несе відповідальність за дотримання додаткових законів та угод у галузі соціального забезпечення, найважливішим з яких є закон про забезпечення прожиткового мінімуму, покликаний забезпечити за хист від втрати доходу кожній сім'ї в Ізраїлі, та гарантувати базове існування верствам населення, які мають потребу. Поряд із цим, Відомство національного страхування, за допомогою 5 фондів, які воно задіює, надає підтримку у розвитку соціальних послуг для представників населення з додатковими потребами, таких як люди похилого віку, інваліди, молодь і діти, які опинилися в тяжкому стані. Відомство національного страхування стягує страхові внески з кожного мешканця Ізраїлю, відповідно до його доходів та статусу. Крім того, на Відомство також покладено реалізацію закону про державне медичне страхування, тож воно відповідає за збір внесків зі страхування здоров'я з мешканців Ізраїлю та перерахування їх до лікарняних кас [4, с.44].

Держава Ізраїль забезпечує соціальну підтримку постраждалим внаслідок війни, яка включає: надання житла для сімей, які втратили домівки внаслідок бойових дій; пільги на освіту для дітей, які втратили батьків під час конфліктів; підтримку жертвам тероризму через державний Фонд соціального страхування. Ізраїль активно працює над інтеграцією ветеранів і постраждалих осіб у суспільство, розробляючи спеціальні освітні та професійні програми. Особлива увага в Ізраїлю приділяється психологічній реабілітації жертв. Організації, такі як Натів (Israel Trauma Coalition), надають підтримку людям, які пережили травматичні події, включаючи програми для дітей, постраждалих від війни.

Також, Ізраїль має розвинену систему захисту прав військових та ветеранів. Організація *Beit Nalochem* займається допомогою ветеранам, які отримали поранення, надаючи їм доступ до лікування, реабілітації, освітніх і соціальних послуг. Ізраїль широко впроваджує технології для підтримки постраждалих. Зокрема, використовуються цифрові платформи для обліку жертв і організації допомоги, а також розробляються високотехнологічні протези для постраждалих унаслідок бойових дій.

Таким чином, досвід Ізраїлю у захисті прав осіб, які постраждали внаслідок воєнних дій, є цінним прикладом ефективного поєднання державної політики, правового регулювання та соціальної підтримки. Особливу увагу держава приділяє реабілітації, компенсації та інтеграції постраждалих осіб, забезпечуючи їм всебічну допомогу. Цей досвід може бути використаний іншими країнами, зокрема Україною, для вдосконалення національних механізмів захисту прав постраждалих.

Найбільш співзвучним з українським військовим конфліктом є приклад війни за незалежність Хорватії. Будучи у складі Югославії, вона ще довго оговтувалася від пережитків комуністичного минулого. Під час конфлікту ворожі війська окупували близько 20% хорватських територій, цивільна інфраструктура та житлові будинки стали основними цілями обстрілів та бомбардувань. Війна за незалежність 1991-1995 років призвела до значних руйнувань інфраструктури та житлових об'єктів. Більше 10% усієї житлової площі було зруйновано або серйозно пошкоджено [1].

Для відбудови постраждалих територій Хорватія виділила 3,4 млрд дол. США у формі бюджетних асигнувань у період з 1991 по 2004 рік. У сфері фіскальної політики держава заморозила виплату заробітних плат держслужбовцям. Монетарна політика полягала у тому, що банки припинили виплати по депозитах в іноземній валюті. Обнадійлива ситуація на фронті дозволила частково відновити виплати заробітних плат та депозитів у 1993 році. Це сприяло відновленню споживання, яке збільшувалося швидше, ніж збільшувалися доходи населення. Така ситуація була можливою через скорочення споживчих витрат населенням у 1991-1992 роках та наявність у хорватів депозитів за кордоном. Споживчі витрати та інвестиції приватного сектора сприяли зростанню ВВП. За період війни найнижчий показник ВВП був у 1992 році – 10,2 млн доларів США, а з 1993 цифра почала зростати і на час завершення війни у 1995 сягнула 22,5 мільйонів. Хорватія збирала гроші на відбудову у формі податків з населення, яке не постраждало від війни. Оскільки до проголошення незалежності хорватська економіка функціонувала на соціалістичних засадах, після війни уряд почав вводити елементи ринкової економіки. На початку 1998 року було запроваджено податок на додану вартість всюди, крім територій особливого державного інтересу (ТОДІ). Через надходження від податків того року державний бюджет був визнаний профіцитним [1].

Після закінчення війни економіка Хорватії помірно відновилася, але корупція, непотизм та загальний брак прозорості завадили ефективному впровадженню економічних та соціальних реформ і загалом післявоєнній відбудові. Реконструкція будинків, пошкоджених або зруйнованих під час війни, була відносно успішною. Близько 2,4 млрд дол. США було витрачено на реконструкцію понад 126 тис. будинків з 1992 по 2003 рік. З цих будинків понад 123 тис. було повністю відбудовано. Комунальні та соціальні заклади по всій країні отримали понад 273 млн дол. на післявоєнний ремонт. З цієї суми понад 98 мільйонів дол. було витрачено на ремонт 342 пошкоджених шкіл. У період з 2004 по 2006 уряд реконструював 4139 будинків [1; 3].

З огляду на вищевикладене, можна виокремити п'ять основних шляхів післявоєнного розвитку економіки Хорватії, які можуть бути корисними для повоєнного відновлення України: 1) прийняття нормативно-правових актів, що в довгостроковій та короткостроковій перспективі сприятимуть відновленню економіки України; 2) відновлення інфраструктури, що дозволить відновити базу для економічного зростання та покращити умови життя населення; 3) запровадження ринкових реформ; 4) фінансування через міжнародну допомогу та кредити, що дозволить залучити додаткові ресурси для відновлення та модернізації економіки; 5) стимулювання приватних інвестицій; 6) суспільна стабілізація та повернення біженців [3].

Найбільше постраждала під час війни серед країн Балканського регіону Боснія і Герцеговина. Прямі втрати країни після війни оцінювали у 50-70 млрд дол. США, що у 15-20 разів перевищувало її ВВП; сукупне виробництво становило менше 20 % від довоєнного рівня; 45 % промислових об'єктів було зруйновано. ВВП на душу населення знизився з 1900 дол. США 1991 р. до 500 дол. США після завершення війни. Виробництво електроенергії та вугілля скоротилося до 10 %; поголів'я худоби — до 30 % довоєнного рівня. Населення країни зменшилося на 23 %, рівень безробіття становив 70-80 % [5]. Така ситуація свідчить про значні втрати економічного потенціалу країни. Фінансовими джерелами повоєнної відбудови країни були кошти фінансової допомоги від держав-донорів - США, Німеччини, Великої Британії, Франції, ЄС, а також Світового банку, МВФ, Європейського банку реконструкції та розвитку (ЄБРР), Агентства США з

міжнародного розвитку (USAID), Міжнародної групи управління та низки філантропічних ініціатив. Сумарно за 1996—2005 рр. міжнародна фінансова допомога від них для післявоєнної відбудови Боснії і Герцеговини становила 9 млрд дол. США. Кошти ЄБРР та Світового банку було спрямовано на підтримку тих секторів економіки, які зазнали найбільших збитків: транспортної інфраструктури, енергетики, сільського господарства і сільських територій, охорони здоров'я, соціального захисту, захисту довкілля [2, с.60; 3].

Німеччина має багатий досвід у захисті прав осіб, які постраждали внаслідок воєнних дій, зокрема після Другої світової війни. Держава розробила комплексну систему компенсацій, реабілітації та соціальної підтримки, яка стала однією з найефективніших у світі. Її досвід є важливим прикладом для вивчення в контексті допомоги жертвам війни, включаючи біженців, переміщених осіб і військових.

Однією з ключових складових захисту прав постраждалих у Німеччині є система репарацій і компенсацій. Після Другої світової війни Німеччина виплатила значні суми репарацій постраждалим від нацистського режиму, включаючи жертв Голокосту, примусових робітників та інших категорій. Фонд "Пам'ять, відповідальність і майбутнє" (EVZ) був створений для виплати компенсацій жертвам нацистських переслідувань, зокрема тим, хто пережив примусову працю.

Жертви війни також отримували фінансову допомогу у вигляді довгострокових виплат, спрямованих на відновлення їхнього соціального становища. Ця практика є прикладом успішного визнання відповідальності та відновлення прав постраждалих осіб.

У Німеччині створено ефективну систему реабілітації для ветеранів, постраждалих цивільних і їхніх родин. Після війни були створені реабілітаційні центри для лікування фізичних і психологічних травм. Особлива увага приділялася ветеранам і цивільним, які втратили працездатність. Особи, які зазнали втрат через війну, отримали доступ до програм соціального забезпечення, таких як пенсії за інвалідністю, субсидії на житло та підтримка для інтеграції на ринок праці. Психологічна підтримка стала важливим компонентом реабілітації, спрямованої на подолання наслідків посттравматичного стресового розладу (ПТСР).

Німеччина також має значний досвід у роботі з біженцями, починаючи з часів післявоєнного переселення мільйонів німців із колишніх східноєвропейських територій. Цей досвід був повторно застосований під час міграційної кризи 2015 року, коли країна прийняла понад 1 мільйон біженців. Створено спеціальні програми інтеграції, які забезпечують мовне навчання, професійну підготовку та доступ до соціальних послуг. Біженці отримують тимчасове або постійне житло, фінансову підтримку та правову допомогу. Цей досвід є цінним для України, яка стикається з проблемами інтеграції внутрішньо переміщених осіб і біженців через війну.

Слід відзначити, що станом на кінець 2023 року в Німеччині зареєстровано 1,132 мільйона громадян України, які прибули через війну. Для захисту прав українських біженців Німеччина вжила низку заходів: 1) українські біженці отримують дозвіл на проживання відповідно до §24 Закону про перебування, що надає право на проживання, доступ до ринку праці, соціальних послуг та медичного страхування; 2) Німеччина продовжила дію тимчасового захисту для українців до березня 2026 року, що забезпечує стабільність та безпеку для біженців; 3) понад 200 тисяч українських дітей навчаються в німецьких школах, що сприяє їх інтеграції та адаптації; 4) біженці отримують фінансову допомогу, доступ до житла та медичних послуг, що забезпечує їх базові потреби та сприяє інтеграції в суспільство. Ці заходи демонструють прагнення Німеччини забезпечити права та підтримку українських біженців, які постраждали внаслідок війни.

Важливу роль у захисті прав постраждалих відіграють громадські організації. Німецький Червоний Хрест активно підтримував жертв війни, забезпечуючи гуманітарну допомогу та участь у програмах відновлення. Інші організації, такі як Amnesty International, працюють над документуванням порушень прав людини та підтримкою постраждалих.

На нашу думку, досвід Німеччини є важливим для України, яка стикається з викликами масштабної гуманітарної кризи через російську агресію. Ефективність німецьких підходів до компенсацій, реабілітації та інтеграції біженців може стати основою для розробки національних механізмів підтримки в Україні. Застосування німецької моделі могло б забезпечити довгостроковий захист прав постраждалих та сприяти відновленню соціальної справедливості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Післявоєнна відбудова Хорватії. URL: <https://dc.org.ua/news/reconstruction-croatia>
2. Шульц С.Л., Луцків О.М., Шульц Е.П. Стратегічні пріоритети економічної політики повоєнних країн Балканського регіону. *Економіка та право*. 2023. № 4. С.57-67. URL: <https://doi.org/10.15407/econlaw.2023.04.057>
3. Крупицький О. С., Замрига А. В. Актуальні проблеми відновлення економіки в післявоєнний період: компаративістський аналіз. *Журнал східноєвропейського права*. №126. С. 84-91. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.13840206>
4. Системи соціальної підтримки ветеранів: Хорватія, Ізраїль, Велика Британія, Сербія та Данія. Аналітична записка / [С.Брус, Я.Бухта, І.Шматко]; За заг.ред. Д.Султангалієва та Л.Галан. Київ, 2023. 104 с.

REFERENCES:

1. Pisliavoienna vidbudova Khorvatii. (2022). Post-war reconstruction of Croatia. Retrieved from: <https://dc.org.ua/news/reconstruction-croatia> [in Ukrainian].

2. Shults, S.L., Lutskiv, O.M., Shults, E.P. (2023). Stratehichni priorytety ekonomichnoi polityky povoiennykh krain Balkanskoho rehionu. [Strategic priorities of economic policy of post-war countries of the Balkan region]. *Ekonomika ta pravo*. №4. S.57-67. Retrieved from: <https://doi.org/10.15407/econlaw.2023.04.057> [in Ukrainian].

3. Krupytskyi, O.S., Zamryha, A.V. (2024). Aktualni problemy vidnovlennia ekonomiky v pislivoiennyi period: komparatyvistskyi analiz. [Current problems of economic recovery in the post-war period: a comparative analysis]. *Zhurnal shhidnoievropeiskoho prava*. №126. 84-91. Retrieved from: <https://doi.org/10.5281/zenodo.13840206> [in Ukrainian].

4. Sultanhaliiev, D., Halan, L. (Eds.), Brus, S., Bukhta, Ya., Shmatko, I. (2023). Systemy sotsialnoi pidtrymky veteraniv: Khorvatiia, Izrail, Velyka Brytaniia, Serbiia ta Daniia. Analychna zapyska. [Social support systems for veterans: Croatia, Israel, the United Kingdom, Serbia and Denmark. Analytical note]. 104. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 29.11.2024

УДК 351.13

DOI: 10.36550/2522-9230-2024-17-171-175

Расулов Теймур Бахтиярович,
аспірант групи 1/23-(П)-Ад факультету № 3
Донецького державного університету внутрішніх справ
tejjmur.tb@gmail.com
ORCID ID: 0009-0005-6073-4721

СТАНОВЛЕННЯ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ У СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА В УКРАЇНІ

Наше дослідження присвячено особливо актуальній для цього часу проблематиці щодо впливу процесів діджиталізації (цифрової трансформації) на сучасне суспільство. Актуальність вивчення цього питання полягає в тому, що на сьогоднішній день, сучасний світ вже важко уявити без інформаційних та цифрових технологій, які все глибше інтегруються в усі сфери функціонування людини, суспільства та держави.

Становлення інформаційного (цифрового) суспільства зумовлює докорінні зміни у багатьох сферах життя та діяльності всього людства. Переваги цифрового суспільства досить швидко стали невід'ємною складовою життя для значної більшості цивілізованого світу. Не виключенням стали і ті сфери життя суспільства, які потребують правового регулювання, а наслідки такої діяльності мають юридично значущі наслідки.

Поява та подальший розвиток цифрових технологій, поява нових каналів зв'язку та відповідні можливості, які з'явилися у людства стимулювали суттєві зміни фактично в усіх проявах суспільного буття. Наступним етапом розвитку інформаційного суспільства постала діджиталізація процесів управління суспільством, що передбачала не лише інформаційний обмін між людьми, а вже виступає як форма та метод державно-правового регулювання.

Наразі активно розвивається діджиталізація процедурно-процесуальної діяльності юридичних осіб, в національному законодавстві за останні роки з'явилися значна кількість норм, які визначають засади здійснення такої діяльності.

Нормативно-правовою базою дослідження є чинне законодавство України та міжнародні нормативно-правові акти, ратифіковані Україною.

Метою дослідження є аналіз і розуміння процесів трансформації постіндустріального у інформаційне суспільство та вплив цих процесів на трансформацію правової системи та публічного права, а також виробленні пропозицій щодо напрямків розвитку в сфері публічного права.

За результатами дослідження з'ясовано необхідність щодо удосконалення понятійно-категоріального апарату у сфері діджиталізації, розробка та впровадження ефективних механізмів реалізації норм матеріального права. Слід зазначити, що в юридичній літературі та і законодавстві використовують поняття «цифровізація» та «цифрова трансформація».

Відповідно до результатів дослідження зроблено висновки щодо стану розвитку публічного права в Україні і світі та впровадження діджиталізації як дієвого елементу в системі публічного управління.

Ключові слова: публічне право, міжнародне публічне право, публічне управління, діджиталізація, цифрова трансформація.

Rasulov T. THE DEVELOPMENT OF DIGITALIZATION IN THE SPHERE OF PUBLIC LAW IN UKRAINE

Our research is devoted to the particularly relevant issue of the impact of digitalization processes (digital transformation) on modern society. The relevance of studying this issue lies in the fact that today, the modern world is difficult to imagine without information and digital technologies, which are increasingly integrated into all spheres of human, society and state functioning.

The emergence of an information (digital) society is causing fundamental changes in many spheres of life and activity